

Asia: VN/2215/2025

## **Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi**

### Lausunnonantajan lausunto

#### **1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?**

-

#### **2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?**

#### **3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?**

VR-Yhtymä Oyj (jäljempänä VR) on erityisalojen hankintalaissa tarkoitettu julkinen yritys. VR:n kaltaisia yhtiömuotoisia ja markkinaehtoisesti toimivia yrityksiä on paljon etenkin erityisalojen hankintalain soveltamisalassa.

Tällaisiin yhtiöihin ei sovellu lainkaan yleisöjulkisuus, vaan hankintayksiköiden hankinta-asiakirjat ovat hankintailmoituksia lukuun ottamatta erityisalojen hankintalain 126 §:n 2 momentin mukaisesti korkeintaan asianosaisjulkisia. Lisäksi tällaisilla yhtiöillä jo tarjouspyyntöön voi sisältyä hankintayksikkönä toimivan yhtiön salassa pidettäviä tietoja. Tällaisten tietojen luottamuksellisuuden turvaamiseksi tarjouskilpailuihin osallistuvilta tarjoajilta saatetaan pyytää salassapitositoumus ennen tarjouspyynnön lähettämistä.

Käsillä oleva esitys ei kaikilta osin ole sopusoinnussa edellä kuvattujen lainsäädännön lähtökohtien kanssa. VR esittää nämä ongelmakohdat alla ja pyytää, että ongelmat korjataan hankkeen jatkovalmistelun aikana.

Valtiokonttorin määräyksenantovaltuus ja erityisalojen hankintalain mukainen asiakirjojen julkisuutta koskeva sääntely

Esityksessä ehdotetaan, että erityisalojen hankintalain 64 §:n mukaan Valtiokonttorilla olisi oikeus antaa määräyksiä mm. hankintamenettelyssä ilmoitettavista tiedoista. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen (esityksen s. 83) mukaan ”Määräyksenantovaltuuden nojalla Valtiokonttori voisi määrätä esimerkiksi jälki-ilmoituksella ilmoitettavista tiedoista siten, että ilmoitukselle tulisi täyttää tiedot tarjoajista sekä liittää hankintapäätös ja perustelumuistio.”

VR toteaa, että erityisalojen hankintalain mukaisten yhtiömuotoisten hankintayksiköiden hankintapäätökset eivät edellä todetun mukaisesti ole erityisalojen hankintalain 126 §:n 2 momentin mukaan kuin korkeintaan asianosaisjulkisia, joten Valtiokonttori ei voisi erityisalojen hankintalain 126 §:n 2 momentin mukaisten yhtiömuotoisten toimijoiden osalta antaa tällaista määräystä koskien esimerkiksi hankintapäätöksen ja perustelumuistion liittämisestä jälki-ilmoitukseen. Laissa on nimenomaisesti linjattu, että erityisalojen hankintalain 126 §:n 2 momentin mukaisia hankintayksiköitä ei koske kuin asianosaisjulkisuus, ja viranomaismääräyksellä ei voida VR:n käsityksen mukaan poiketa lain nimenomaisista säännöksistä. Myös valmisteilla oleva julkisuuslain muutos lähtee siitä, että yleisöjulkisuutta ei uloteta VR:n kaltaisiin markkinaehtoisesti toimiviin yhtiöihin. Tämän kanssa linjassa olisi, että yleisöjulkisuus ei ulottuisi VR:n kaltaisiin toimijoihin myöskään tietovarantohankkeen kautta.

Jos tarkoitus olisi muuttaa erityisalojen hankintalain mukaisten toimijoiden asemaa julkisuussääntelyn alla laajemmin, se tulisi tehdä huolellisesti ja selkeästi, jotta toimijoille on lain säännösten perusteella selvää, mitä oikeuksia ja velvollisuuksia osapuolilla tältä osin on. Käsillä olevan esityksen valossa näin ei VR:n käsityksen mukaan olisi.

Kuvatun valossa erityisalojen hankintalain 126 §:n 2 momentin mukaiset toimijat tulisi rajata tältä osin Valtiokonttorin määräysvaltuuden ulkopuolelle toteamalla vähintään lain esitöissä, että Valtiokonttori ei voisi velvoittaa yleisöjulkisuuden ulkopuolisia toimijoita sisällyttämään pelkästään asianosaisjulkisuuden piirissä olevia hankintadokumenttejaan jälki-ilmoituksiin.

#### **4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?**

Salassa pidettävien tarjouspyyntötietojen luottamuksellisuuden turvaaminen

Ehdotukseen sisältyvän Valtiokonttorista annetun lain 2 e §:n mukaan ”Valtiokonttorin saamat julkisia hankintoja koskevat tarjoustiedot ovat salassa pidettäviä”. Vastaava lähtökohta on

ostolaskutietojen tuoterivitietojen osalta todettu ehdotetun hankintatietovarannosta annetun lain 2 §:ssä.

Säännöksen yksityiskohtaisten perustelujen (esityksen s. 103) mukaan tarjoustietoihin ja ostolaskujen tuoterivitietoihin sisältyy liikesalaisuuksien piiriin kuuluvia tietoja, minkä vuoksi esityksen lähtökohtana on, että Valtiokonttorin hallussa nämä tiedot olisivat salassa pidettäviä, mutta niiden luovutettavuus mahdollisen asiakirjapyyntöön perusteella olisi edelleen mahdollista varsinaisen hankintayksikön arvioinnin perusteella. Esityksen mukaan ”Sääntelyn selkeyden ja liikesalaisuuksien suojan varmistamiseksi on perusteltua säätää siitä, että Valtiokonttorin saamat julkisia hankintoja koskevat tarjoustiedot sekä Valtiokonttorin saamat ostolaskujen tuoterivitiedot ovat salassa pidettäviä.”

VR pitää sääntelyn lähtökohtia oikeina ja toteaa, että asiakirjojen julkisuuden arviointi on asianmukaisesti toteutettavissa vain alkuperäisen hankintayksikön toimesta. VR tuo kuitenkin esiin, että vastaava sääntely tulisi ulottaa koskemaan myös mahdollisia muita hankinta-asiakirjoihin sisältyviä salassa pidettäviä tietoja kuin tarjous- ja ostolaskutietoja. Kuten edellä on todettu erityisalojen hankintalain 126 §:n 2 momentin mukaisten toimijoiden tarjouspyyntöihin voi sisältyä myös salassa pidettävää liikesalaisuustietoa. Tällainen salassa pidettävä tieto ei kuulu yleisöjulkisuuden piiriin, koska se sisältää julkisuuslaissa salassa pidettäväksi säädettyä tietoa.

VR:n esiin nostama muutos olisi toteutettavissa muuttamalla ehdotetun Valtiokonttorista annetun lain 2 e §:n edellä siteerattu lause seuraavaan muotoon: ”Valtiokonttorin saamat julkisia hankintoja koskevat tarjoustiedot ja muut mahdolliset hankinta-asiakirjojen salassa pidettävät tiedot ovat salassa pidettäviä.” Tällä muutoksella esityksessä esitetty toimiva lähtökohta asiakirjojen salassa pidettävyyden arvioinnille ulotettaisiin myös muihin mahdollisiin salassa pidettäviin tietoihin, joita hankinta-asiakirjat voisivat sisältää.

## **5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?**

-

Nordenstreng-Sarkamo Laura  
VR-Yhtymä Oyj